

L'esfondrament de la Tortosa vella

Mentre es procedia a la demolició de dos cases declarades en ruïna al barri del Garrofer, ha cedit la casa mitgera, que ha provocat un gran ensurt. A l'Ajuntament, però, el tema ha estat l'excusa perquè govern i oposició municipals engeguen un debat estèril, com tants debats polítics. El cas és que Tortosa té uns barris vells en molt mal estat, problema que s'agreuja des que molts dels seus habitants se'n van anar a viure als nous eixamples.

Josep Bayerri Raga

Les cròniques de la història local del segle XIX parlen sovint d'esfondraments de cases, moltes vegades amb desgràcies humanes. Cal tindre en compte que la ciutat, construyida dins d'un estret cercle de muralles sense possibilitat d'eixamples, creixia en alçada. Tot el nucli antic era (i és) de cases de quatre i cinc alçades, sobre terrenys de poca consistència i amb els desguassos a pous secs sense clavegueram. A cada planta, en habitatges de no més de cinquanta o seixanta metres quadrats, vivien com podien famílies de cinc i sis persones. A més a més, tret dels edificis sumptuosos i els palaus nobiliaris, les construccions es feien amb materials de poca qualitat. Això va canviar el 1882 en començar l'enderroc de les muralles i la urbanització dels eixamples, però la ciutat vella continuà durant molts anys acollint la major part de la pobla-

ció. Fins i tot l'edifici de l'ajuntament, al carrer de la Ciutat (on avui hi ha el palau Oliver de Botgller), fou declarat en ruïna el 1915 i les oficines municipals, traslladades al que havia sigut l'antic hospital vora el Rastre.

Fa un dies, es va inaugurar una exposició al Museu de Tortosa sobre els efectes del bombardejos de l'aviació italiana feixista al servei de Franco. Els bombardejos, amb els efectes dels vuit mesos de front de guerra, causaren que dels 4.000 habitatges que tenia Tortosa el 1936, 600 quedaren destruïts i enderrocats i altres 2.400 necessitaven reparacions de diversa envergadura, 600 d'elles estructurals. (Bayerri./Bayerri.C: *La Reconstrucció de Tortosa*. Ed. Orde Cucafera. TRT, 1992). La devastació de la ciutat afectà tant el nucli antic com els eixamples, però les cases noves construïdes durant el darrer mig segle, les que no van caure, resistiren millor els efectes de la guerra i foren reconstruïdes amb

cura. Pel que fa a les zones més populars, la part antiga, ateses les dificultats econòmiques del moment, molts dels arranjaments es realitzaren a precari i, al cap del temps, han aparegut badalls, humitats, gotelleres i altres desperfectes que, agreujats per la manca de conservació, estan esdevenint la ruïna.

Un dels esfondraments més espectaculars fou el del vell edifici anomenat del Patronat, que ocupava un ampli solar entre els carrers de Sant Blai i Mercaders. Acollià una societat de caràcter cultural i recreatiu, vinculada a les parròquies i als moviments religiosos tortosins, i va arribar a tindre prop del miler de socis; molts d'ells, jòvens. Tenia sales de joc, biblioteca, sales de reunions, billars, cafeteria i altres serveis. Els diumenges a la tarda, s'hi feien sessions de cinema amb dos sales de projecció: una a la planta baixa, entrant pel carrer dels Mercaders, destinada als infants, i l'altra a la planta

A poc a poc, el nucli antic va quedant-se en la marginalitat i les cases, en la ruïna.

principal, per al jovent. La matinada del dilluns del 21 d'abril del 1967, es va ensorrar part de l'edifici com a conseqüència d'unes obres que la Diputació feia al palauet contigu per allotjar-hi l'Escola d'Art. La sala de cinema infantil esdevingué un munt de runes sis hores després de finalitzada la sessió en què hi eren prop de dos-cents xiquets. Per sort, no va haver-hi cap desgràcia, però durant molts anys fou motiu de comentari.

El nucli antic es va afonant lentament en l'àmbit de la marginalitat, tot

i els esforços dels successius ajuntaments per recuperar-lo a la vida ciutadana. La política d'instal·lar-hi les dependències de l'administració i els serveis públics no ha donat els resultats que calia esperar perquè la gent ha continuat el procés d'emigrar cap als habitatges dels eixamples amb ascensor, pàrquing, de vegades fins i tot piscina col·lectiva i, especialment, més sensació de seguretat. Moltes cases queden abandonades i és ben cert que una casa tancada és el principi d'una casa esfondrada. ■